

ACC. N:R M. 14189: 1-11.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Ingiborg Johansson, Markaryd*
Härad: *Lunnabo* Berättare: " " "
Socken: *Markaryd* Berättarens yrke: *husföreståndarinna*
Uppteckningsår: *1957* Född år *1898* i *Skinneryd*

Religiösa inslag i heminredningen. s. 1-11. LMF 106

Skriv endast på denna sida.

Religiösa inslag i hemundervisningen
Allt man, äldre tid i stort sett hade mera aktning
för allt vad religion och kristendom hette, än vad fallet
härvidlag är i vår tid, det kan vilken femtio - sextio -
åring som helst med full fäktat iakttaga.

Ett omfattande vishets gånk fram över dessa bygder
åren 1906 - 1909, även även för denna tid, hade man som
regel i allmänhet respekt för Guds ord och även i sådana
hem, som inte kunde betraktas för gudfruktiga, skulle man
aldrig på den tiden ha drömt om att göra världsliga arbeten
på söndagen, vilket är så betydande för vår tid.

Kristendomen, var det viktigaste ämnet i skolan då för tiden,
och, att detta satte sin prägel på den unge medborgaren,
säger sig ju själv. Dessutom var här även för den nämnda
tiden, många verkligt kristna hem, som hade liksom till
snittet "icke en bröt allena om människan, utan en var
och ett ord ord som utgår av Guds mun."

Detta kom man underfund med redan vid första.

ägnade kastet, då man ställde in om dörren i ett dylikt
 hem. Håll var tvärlor som påminde om sådana stycken.
 Stry: "Jag och mitt hus vilja följa Herren," denna lilla tvärlor
 med svart botten och vita bokstäver, hängde över dörren i
 farfars stuga, och det var här de små barnbarnen, fingo
 läsa sig de första bokstäverna. En annan mycket vanlig tänke-
 språkskort av glas, med text: "Gud är trofast" fanns såväl
 här som i andra liknande hem. Sådana tvärlor hängde
 på väggarna året runt, men vid julhögtiden kompletterade
 man förtälet avsevärt. Då kommo jularken fram, och det
 var detta, som var det allra roligaste vid alla julförbered-
 selser. Ingen ska tro, att det var nya fina ark som fästes
 upp, långt därifrån! Rönliga voro så gamla så de voro
 bruna av ålder, men vad gjorde det. Det var ändå nytt
 för varje år, och de bibliska bilderna, som arket föreställde
 blevo noggrant förklarade för de små. På detta sätt
 lärde man barnen bibliska berättelser, och i många fall
 kunde de läsa både tänkespråk och psalmsverser långt

innan de började skolan. Delle var givetvis en tillgång
för de små, som alla inte var att förakta, då en aktig lärare
sag hand om undervisningen.

Framtill ett par ställen i denna by, där adventisternas
inlärar (ty så betraktades det) hade fått framsteg, men
man just inte såg, att några särskilda samfund har
förekommit i dessa bygder, utan det har endast varit
den rena lutherska läran man har talerat.

I sådana hem, där man sag kristendommens på allvar,
genom läsning av Guds ord och jämväl Luthers och
Boswells skrifter och för all del besök av predikande bröder,
som höll sammankomst i hemmet, kallade man läsarehem,
och alla som slöt sig till denna kategori, kallades för läsare.
Det låg mycket förakt i detta uttryck, och man menade
och vederbörande skulle säga, ille gynn, men så var emellertid
icke fallet, utan man menade i sjället att det var en
stor ära att betraktas som sådan.

3 Visserligen voro dessa gemmalärsare ett säll i förutskedet

Ly det var så typiskt för dem, att de talade om sin stora
skatt, den världen i allmänhet inte känner.

Både i lära och liv voro de föredöme och vi som minnas
dem, måste erkänna, att de pryddo läran i alla stycken.

Eftersom nu deras livsriktning var och är (här finnes lika-
sinnade människor i dessa bygder ännu) något helt annat
än världens i allmänhet, var det ju bara på sin plats, att gå
före med gode exempel och aram armar, att detta var be-
vokelsgrundens för, att man bland annat också pryddo hemmet
med sådana förut nämnda tavlor. Man behövde påminna
sig själ och andra, om en sådan text som lyder: "betänk
livets korthet, dödens visshet, migthetens längd." Denna
lilla bordat sydd på strämbåg med korsstygn, såg man
i många kristna hem vid den tiden, då den nämnda
väckelsen gick frams. Det var vid denna tid blivit modernt
med broderiarbetsen, och unga flickor sydde en hjärtans best.
Det finnes ingenting roligare i världen än brodere, så en
ung flicka en gång och hon var visst inte ensam om denna.

uppsfattning. Den som lyckats komma öfver något verkligt
mönster, var inte sen att meddela det åt vänninorna...
och det skulle ha varit därför, man såg samma benad i
så många hus vid denna tid. Påritade arbeten hade ännu
ej kommit ut handelen, men snart var detta ett faktum och
härmed var också presentationerna större.

De allvarlige motiven sådana som förel nämnda, började
nu att bli undertryckta, av glada lätta motiv och texter,
slyssas även i kristna hem. Man började så småningom med
bål vara, anständiga motiv och texter, som t.ex.: "Följare i
moderna sköna, bindes ej ditt hem med dubbla garn,
lyser i själva gräset grönt, på den lura bar du lekt som barn."
"Solsken på högtidsdag, solken i vardagslag" var en annan
mycket vundig text, som tillämpades då för tiden.

De förtämlade arbeten var förfärdiga av bygdens lärare
(även hos en allvarlig kristen) och var givetvis mycket vackert,
och välgjord, men i konservativa kretsar, menade man att
hon ej borde gå för med sådana exempel, då de unga så

lätt säga uttryck om lärarefolket. Man menade givetvis, att gränsen mellan de kristna och världen borde icke på något sätt suddas ut och det hette: "man bör icke skicka sig efter denna världen". "Giv den onde bara ett finger, så tar han snart hela handen", detta var ett uttryck som man hörde ofta.

Visst voro och är, gammaltärsarna lutheranerna, och Luthers skrifter lästes mycket då för tiden, men det vill synes som man i yngre tid hade föredragit Rosenius skrifter, ty de äro enligt många om döme lättfattligare. Vad var naturligare än, att man i dylika hem hade och bar, en tavla av Rosenius, "en kristens dagordning", där han i sju punkter har sammanfattat de viktigaste momenten i den kristna tron. Däremot skulle en sådan tavla knappast pass i sådana hem där man villkor kyrkan, och har sin andliga spis därifrån. Nej i dylika hem såld Luther och Melancthon, bredvid varandra, på stora tavlor på framväggen i "stora stuga" och inga mekar att de pryddes

sin plats även de. Särskilt Gudken betraktas även i
vår tid som en söt personlighet och de gästarna han har
fått är riktiga kungar.

I de kristna hemmen skulle man också finna guldorn som
de kallades, men i yngre tid kallas det himmelsk manna,
och en sådan liten korg placerades gärna på en plats
där det var lättåtkomligt på morgnarna och här lag man en
lapp och läste ett Sankespråk, innan man gick till sitt
arbete. Lilla färd kommer i våra byar ännu, men
med den skillnaden, att man lagor fram dem vid bjöd-
ningar etc. Varje gäst, får taga en sådan korrullad
lapp och i tur och ordning läses de upp. Lilla är egent-
ligen mycket uppbyggligt och även om den tillfälliga gästen
icke har sinne för dylikt, måste han eller hon ändå enligt
god tan läsa till vers och många uppbyggliga samtal
har härigenom kunnat utspinna sig.

Familjebibel, ja den finns i vissa hem men naturligtvis i
sådant där guds ord respekteras. I vissa fall har den

gäst i en från far till äldre sonen, men det är också brukligt att för vider, att husbonden får en sådant på någon jämsvärdig födelsedag. Här är plats för gästafningar av familjemedlemmarnas namn och födelsedagar, och dessa viktiga delar är liksom samlade på ett ställe.

Tvåns ligger den adora familjeboken mest som prydnad och kommer den någon sin till användning, torde det väl vara vid festliga tillfällen, då flera barnbarn komma på besök. Här känner man dem rätt, bruka de vara nyfiken och kanske gammelfar får tillfälle att med hjälp av bilderna i boken, förklara många saker som de eljest aldrig hade tänkt på. En eller två är man mycket rädd om den stora familjeboken och man antar, att denne var den sak som man först sökte rädda, om det skulle vara fråga om eldsvåda i huset.

8 Så det förättas dock i hemmet, skall där bland annat också finnas en bibel på bordet, (men naturligtvis av mindre format) detta gäller ju utslutande i de kristna hemmen

Ly här vill man vid ett dylikt tillfälle liksom visa sin
flagg både då det gäller dopets stora betydelse och respekten
för Guds ord i allmänhet.

Täldre tid hade man dopskål av mässing, men i nyare
tid står där en glasskål mellan de två gäststolarna och
till arrangemangt hör också några lösa blommor i vas.
Ett brudaltare ordnades ungefär på liknande sätt, bara med
den skillnaden, att docknisa duken räckt med till golvet.
Framför detta altare, placerades brudpallarna, som för
tillfället voro klädda med rött sammet. Men vigsel i
hemmet är i vår tid minst lika sällsynt, som vigsel
i kyrkan var för. Då det gäller denna bygd har man
så gott som helt gått in för vigsel i kyrkan, eller i präst-
gården, detta torde vara utlokländande av bekvämlighetskäl, ty
sedan, att vigas i hemmet har givits ingen något smär,
och man måste ju erkänna, att den var både vacker och
uppsynsgill, inte minst för bruden som på detta sätt firade
sin sista dag i föräldrahemmet.

Glade de unga du förmånen att hava blivit uppfostrade i
kristliga hem, hade de säkerligen många goda seder och bruk med
sig till det nya hemmet, där de sedan i sin tur hade möjlighet
att få börja praktiska hem. Säkert minnas de med stor
vördnad, då far tog med postillan ur bokhyllan på söndagsförnida-
gen och läste högt ur densamma. Kanske det var inte alltså
så roligt, att sitta stilla så där en timmes tid, men det var
ju inte mycket att välja på. Vidare kunde de också med
att dagligen bliwa frambruna inför stadens tron, sy vid
den dagliga husordningen på skolan, barnen uppe efter ålder,
och var och en av dem frambrades inför all mänts Gud.
Alla de hem där livsriktningen är åt detta håll, håller man
också äro olika körtider i helg, så långt det sig göra låter.
men det gäller vår jaktande tid, har man börjat gå en del
genomgången i fråga om förberedelserna, och det gamla härvidlag
håller på att försvinna. Seder och bruk från andra håll
kommer efter hand till bygden, och om än man ställer
sig motvillig, drages man så småningom in i detta nya

och snart blir det en sed, som man inte gärna vill und-
vara. Detta beror på att sådana adventstjärnor, som seden är,
särskiljer inte mer förtiden är i dessa bygder. Adventstjärnan
som nu finns i varje hem, är ännu yngre och i skolan
(man antager att seden har kommit härifrån med inflyttade
lärare) kallas man sig också med en liten adventsgren, med
fyra ljus, ett för varje söndag. Denne sed är väl i och för
sig arken, men advents stora betydelse kommer liksom
i bakgrunden, och det är nog det oninliga som kommer fram
i de olika arrangemang, som förekommer i städerna på julen.
Först och främst stors höglid är sig lik som för. Det är så
mycket mykt, som ljudet, och man måste ju följa med
utvecklingen som det heter. Har man berit i ett hem skaffat
sig en kyrka i miniatyr, som i närvarande tid är så vanligt
som julpyntet, nog kan inte grenen se det, utan att skaffa
en lekande, som möjligt ännu varas. Detta gäller givetvis
men andra lysaker också, och det är alljämt en bepplösnings om som
som kan få finast, men julens rätta betydelse kommer istället, tyvärr!